

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**INTEGRACE ROMŮ V RÁMCI VOLNÉHO ČASU JAKO
PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ**

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Kuchař, Ph.D.

Autor práce: Renáta Bendová, DiS

Studijní obor: PVCK

Ročník: 2

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAGU provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Praze dne 27.března 2012

Poděkování

„ Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Pavlu Kuchařovi, Ph.D. za velmi cenné rady, připomínky a dobré metodické vedení práce. "

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. CÍLE A HYPOTÉZA PRÁCE.....	7
1.1. Hypotéza	7
2. POJEM INTEGRACE.....	7
2.1. Vláda a pojem integrace.....	7
2.2. Pojem identita etnická, asimilace, segregace, likvidace, diskriminace.....	8
2.3. Znaký a rysy integrace podle Holomka.....	9
2.4. Podmínky integrace Romů podle Šotolové.....	11
2.5. Integrace podle Barši.....	13
2.6. Těžiště integrace.....	14
3. ZACHOVÁNÍ IDENTITY DŮLEŽITÝM KRITÉRIEM INTEGRACE ROMSKÉ RODINY.....	15
3.1. Pozitivní identita rozvíjena prostřednictvím aktivit ve volném čase.....	16
4. POJEM VOLNÝ ČAS, VOLNÝ ČAS DĚTÍ PODLE PÁVKOVÉ, HOFBAUERA A HÁJKA.....	17
4.1. Pojem výchova mimo vyučování.....	17
5. PŮVOD ROMŮ, JEJICH ODLIŠNOST, HISTORIE A KULTURA.....	19
5.1. Půchod Romů do Evropy.....	20
5.2. Romové na našem území.....	21
5.3. Snahy o integraci Romů v letech 1945-1989.....	23
6. PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ SOUČÁSTÍ INTEGRACE ROMSKÉ KOMUNITY.....	27
6.1. Sociální patologie.....	28
6.2. Postoje k Romům v Praze.....	30
6.3. Integrace dětí a mládeže romského původu a jejich rodin do volnočasových aktivit v rámci projektu Prahy 14.....	30
7. PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
7.3. Projekt a realizace.....	37
ZÁVĚR.....	40
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	41

ÚVOD

Ve své práci se chci zabývat pozitivním vlivem volnočasových aktivit jako formou výchovy a vzdělávání, která umožňuje integraci romských rodin do naší společnosti.

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala **současnou situaci integrace Romů na území hlavního města Prahy, konkrétně městskou část Prahu 14**, z hlediska zapojení celých romských rodin do volnočasových aktivit. V městské části se nachází oblast, která patří mezi nejstarší obydlená místa obvodu Praha 9 a nazývá se Kyje. Tato část Prahy 9 je klidná převážně se zástavbou rodinných domků a hlavně kladných sousedských vztahů. Tento fakt narušuje oblast, kde jsou postaveny byty pro nepřizpůsobivé spoluobčany romské komunity. Chování romské komunity vůči neromské majoritní skupině se vyznačuje velmi negativními sociálně patologickými jevy, které sahají až ke kriminalitě. Bohužel vlivy sociální patologie zasahují jak děti a mládež romského původu, tak celé rodiny. Městská část Prahy 14 se snaží na tuto situaci reagovat projektem, který je směřován na integraci romských dětí, mládeže a celých romských rodin do volnočasových aktivit. Tento projekt je součástí celoměstských programů na podporu využití volného času dětí a mládeže na území hlavního města Prahy na rok 2012.

Cílem mé práce je zjistit, zda tento projekt odpovídá teoretickému předpokladu, že volnočasové aktivity dětí a mládeže a také celých romských rodin hrají pozitivní roli v jejich integraci do majoritní společnosti. Tímto způsobem nám vzniká hypotéza. **Výchova romských dětí a mládeže ke správně volenému využívání volného času, může přispět k rozvoji jejich pozitivní identity a integraci do společnosti.**

Odůvodnění hypotézy.

V publikaci „Vzdělávání Romů“ Šotolová uvádí jako příklad dobré praxe Salesiánské středisko mládeže v Ostravě. Toto středisko pracuje systematicky od roku 1990. Navštěvuje jej převážně romská mládež.

Základní nabídkou střediska jsou volnočasové aktivity sportovního a klubového rázu. Středisko se soustředí na včasnou péči a klade důraz na prevenci. Zásady jeho práce vychází z pedagogické zkušenosti Jana Boska, který žil v Itálii v 19. století a působil v Turíně. Věnoval se výchově chlapců, kteří přicházeli do tohoto města z chudého venkova, aby zde našli zaměstnání. Boska chápal výchovu jako prevenci před působením sociálně patologických vlivů, které byly spojeny s prudkým průmyslovým

rozvojem města Turina. Opíral se o důvěru mezi vychovatelem a mládeží. V tomto duchu se vychovatelé – pedagogové volného času v salesiánském středisku v Ostravě snaží vytvářet výchovné prostředí plné důvěry, kde děti a mladiství se cítí radostně, bezpečně a zároveň svobodně. Přitom jsou vedeni k určité disciplíně a odpovědnosti, vytrvalosti, soustředěnosti a trpělivosti.¹

Typy nabídek volnočasových aktivit jsou různé od sportovních, klubových, fotografický kroužek, dramatický kroužek, keramický kroužek, cyklokroužek, pořádají se turnaje, ve středisku působí kapely, které mají obrovskou prestiž a vystupují na různých akcích. Rodiče jsou pyšní na činnost svých dětí ve smysluplně naplněném volném čase a postupně se sami zapojují do různých činností. Toto propojení celé romské rodiny napomáhá k dosahování výchozích cílů v rámci výchovy a vzdělávání a zároveň vytváří dobré předpoklady pro úspěšnou integraci.

Práce se zaměřuje na vysvětlení pojmů integrace, identita, asimilace, segregace, diskriminace, likvidace z důvodů častého používání i záměně těchto pojmů a významu v rámci integrace romské menšiny. Ve své práci nastíním nejprve historii romské populace, která má ukázat původ Romů, jejich zvyklosti, tradice a jejich život v romské komunitě a jejich migraci.

V kapitolách, které se týkají identity a rozvoje pozitivní identity prostřednictvím volného času ukazují, jak je možné vhodnými prostředky v rámci volného času rozvíjet vztah dětí a mládeže k sobě samému a jak správně a radostně využít volný čas. Odborné části práce se týkají pedagogiky volného času podle Pávkové, Hofbauera a Hájka. Zde budou vysvětleny pojmy týkající se volného času jako formy výchovy a vzdělávání

V závěru práce ověřuje naplnění cíle v praxi v rámci projektu, který se týká integrace romských dětí a mládeže do volnočasových aktivit jako součást prevence sociálně patologických jevů.

¹ ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. Vydala Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum. Ovocný trh 3-5, 11636 Praha1 2011 ISBN 978-80-246-1909-5

1. CÍLE A HYPOTÉZ A CÍLE PRÁCE

Ve své práci se chci zabývat pozitivním vlivem volnočasových aktivit jako formou výchovy a vzdělávání, která umožňuje integraci romských rodin do naší společnosti a zároveň je prostředkem k multikulturnímu prostředí v naší zemi.

1.1. Hypotéza

Na základě hypotézy vycházím z předpokladu, že výchova romských dětí a mládeže ke správně volenému využívání volného času, může přispět k jejich rozvoji pozitivní identity a integraci do společnosti.

2. POJEM INTEGRACE

Integrace je postavena na odmítnutí segregace – vyloučení ze společnosti. Jádrem integrace jsou ideály svobody, solidarity a rovnosti. Rozlišují se tři roviny integrace: kulturní, sociálně ekonomickou a občansko politickou. Integrace je včleňování minoritního etnika do majoritní společnosti, takovým způsobem, že si etnikum zachová svou identitu (kulturní svébytnost – která má v sobě takové hodnoty, že jsou kompatibilní s majoritou) s hodnotami majority v občanské rovině.²

2.1. Vláda a pojem integrace

Integrace je ve vládních materiálech definována jako *„postupné funkční soužití většiny a menšiny, vzájemné kulturní ovlivňování většiny a všech menšin, rozvoj menšinové kultury vedoucí k multikulturalitě společnosti, která obohacuje všechny její části.... Integrace je dvoustranný proces, jehož podmínkou je dobrovolná snaha ty jedince, kteří se chtějí integrovat, přijmout, respektive co nejvíce jim přijetí usnadnit. Integrace Romů a dalších osob do společnosti není zvláštní službou pro Romy, ale je především službou pro společnost jako celek“.*³

² CZECHKID: Romové asimilace a integrace, [online] 2007, [st. 10.3.2012], dostupné z: <<http://www.czechkid.cz/si1370.html> >

³ Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-7338-008-0

2.2. Pojem identita etnická, asimilace, segregace, likvidace a diskriminace

Identita etnická – občanská

Jedinec takového etnika si je vědom své etnické odlišnosti, ale je na ni hrdý, protože si je vědom její hodnoty. Ví kdo je a nestydí se za to, je hodnotově zakořeněn etnicky, ale také osobně a vnitřně. Proto jeho chování nepodléhá tak snadno sociálně patologickým vlivům a dovede pozitivně reagovat na nabízené příležitosti, které majoritní společnost nabízí (zaměstnání, vzdělání, podílí se na politické moci).⁴

Asimilace

Asimilace je proces, jehož výsledkem je přizpůsobení se majoritní skupině a jejím zvyklostem. Proces vede k úplné ztrátě vlastní etnické či národnostní identity. Asimilace znamená splynutí s většinou a úplné převzetí jejich hodnot. K asimilaci dochází buď přirozenou cestou ze svobodného rozhodnutí příslušníků minoritní asimilující se skupiny, nebo cestou nedobrovolnou, vnucenou většinovou společností, případně mocenským aparátem. Asimilující se jedinec či skupina se úplně přizpůsobí, aniž by to bylo úplně nutné, přitom společnost nemusí vytvářet zvláštní nebo vědomé podmínky, aby se tento proces zdařil. Tohoto procesu si často není ani vědoma. Toto je případ asimilace jednotlivých příslušníků romských komunit. Je bez pochyb, že mnozí příslušníci romské komunity se v průběhu svého pobytu u nás asimilovali buď dobrovolně, nebo v průběhu historických etap důsledkem politické moci.⁵

Segregace

Obecný význam segregace označuje oddělování, odlučování, vylučování. Rasová segregace je to zvláštní případ politické segregace, jejíž významem je omezování fyzického kontaktu nebo osobního soužití mezi příslušníky různých ras.⁶

⁴ CZECHKID: Romové asimilace a integrace, [online] 2007, [st. 10.března 2012], dostupné z: <<http://www.czechkid.cz/si1370.html> >

⁵ CZECHKID: Romové asimilace a integrace, [online] 2007, [st. 10.3.2012], dostupné z: <<http://www.czechkid.cz/si1370.html> >

⁶ NEČAS, C. *Vyhlazení českých Romů*. 1990 Lačho lav 4:1

Likvidace

V období druhé světové války bylo na území Německa maximálně zneužito zaregistrování Romů pro jejich fyzickou likvidaci. Jednalo se převážně o české a moravské Romy, ve vyhlazovacích koncentračních táborech jich zahynulo více než pět tisíc, jak uvádí Nečas a další autoři.⁷ (NEČAS, C. 1990)

Diskriminace

„Jiná situace byla na Slovensku, odkud sice Romové v období Slovenského státu nebyli deportováni do koncentračních táborů, ale byli vystaveni kruté diskriminaci. Ta spočívala v zákazu vstupu do měst a středisek veřejného života. Hlinkovi gardisté dále vyháněli Romy z jejich osad a bořili jim je. Romové přežívali, v tzv. lesních táborech. Podmínky v nich byly na okrajích možností pouhého přežití.

Isolace Romů od majoritní společnosti se tak prohlubovala.“⁸ (KUCHAR, P.)

2. 3. Znaky a rysy integrace podle Holomka

Holomek uvádí, že znaky integrace jsou tolerance, úcta k menšině a k jejich kultuře. Schopnost projevit zájem při začlenění, jak do pracovního procesu, do školního vzdělávání, tak i do celoživotního vzdělávání. Umět naslouchat problému dané komunity a snažit se společně tento problém řešit. Integrace je porušována nadřazeností majoritní skupiny v určité oblasti a neustále používanou etnocentrickou terminologií. Holomek ukazuje, že proces integrace se netýká jen Romů, ale i Neromů. Je pravdou, že pokud neustále budeme k Romům hovořit jako k menšině, k nepřizpůsobivým spoluobčanům, jejichž kulturu a zvyky nejsme ochotni uznávat, ba naopak ignorovat, problém je na naší straně. Bude vždy docházet k hromadným protestům a může to vyústit až v agresivní projevy vůči Neromům. Tato situace se neustále vyvíjí a od doby totality jsou Romové daleko otevřenější a ve svém projevu soudržnější. Toto nese sebou letitý výcvik v demokracii a nezvládnutelná koordinace romské komunity.

⁷ NEČAS, C. *Vyhlazení českých Romů*. 1990 Lačno lav 4:1

⁸ KUCHAR, P. *Disertační práce*. Ostrava.

Program integrace Romů podle Holomka byl několik let po „sametové revoluci“ přijímán jako samozřejmý, rozvíjející se plán daných cílů. Tento program řada Romů přijala a rozvíjela současně jako proces emancipace Romů a jejich zapojení do společnosti. Romští poslanci v tehdejší parlamentu do této skupiny nepochybně patřili. Bylo jich jedenáct a zřejmě už nikdy jich nebude více. V první euforii také vznikla první politická strana Romů, Romská občanská iniciativa, která měla docela silnou podporu mezi Romy a byla vnímána jako důležitá složka politických stran v tehdejší době. V rámci programu a politické sféry postupně probíhá integrace Romů do společnosti.

Sociální vyloučení

V dalších letech se však situace zásadně změnila, Romové po krátkém vzepětí se stále více a více dostávali na okraj společnosti, a tento negativní proces posiloval až do dnešních zcela nepřijatelných rozměrů. Došlo k tomu z několika příčin. Demokracie nastolila svobody, se kterými se Romové nedokázali dobře vyrovnat. Všeobecně slabší úroveň vzdělání a nízké právní vědomí v důsledku toho neumožnilo Romům dostat se na stejnou úroveň současně s ostatními složkami společnosti a jejich zaostávání se dále prohlubovalo, zatímco úroveň společnosti stoupala nahoru. Hlavní problém je, že často romská nepřizpůsobivost je problémem Neromské komunity. My nejsme ochotni respektovat jejich zvyky a tolerovat jejich temperament. Rozdíly se neustále zvětšují a prohlubují.

Romové jsou nuceni mluvit „cizí“ řečí, projevat spokojenost či nespokojenost „nevlastní“ formou projevu. Naše společnost má tendenci zbavit Romy naprosto jejich identity. Tyto negativní prvky jsou prvním porušením zásadních rysů a znaků integrace. Není to tak jednoduché, nejde jen o zvyky a temperament, ale i o neustálé zvyšování nájmů, které nejsou Romové schopni platit, vzhledem k jejich finanční nedostatečnosti. Dále chyba vládní a nevládní politiky, která umožnila vytváření ghett, která napomáhají Romy vyčleňovat ze společnosti, prohlubují jejich kriminalitu a nepřizpůsobivost. Nízké vzdělání, neznalost zákona, nezaměstnanost a další negativní faktory jsou příčinou toho, že Romové se nedokázali a nedokáží účinně bránit proti situacím, které demokratická společnost často nastoluje s překvapivou a nespravedlivou tvrdostí.

Vzrůstala obecná nenávisť vůči „nepřizpůsobivým“ Romům a způsobila, že situace byla vedena úplně opačným směrem, než který nastolovala Evropská unie. Tato tendence byla přijímána společností i politiky pravicových stran zejména v lokalitách – samosprávách, zatímco stát se svoji vládou v určitém čase prokázal vůli se tomuto trendu bránit. To konec konců bylo i požadavkem Evropské unie jejímž členem se Česká republika posléze stala. Současně se začalo tradovat ve všech možných programech, že jediný možný a zásadní způsob integrace Romů do společnosti je v programech, které brání sociálnímu vylučování Romů ze společnosti a snaží se o eliminaci tohoto stavu. Na druhé straně však není pochyb o tom, že sociální vyloučení, do něhož se Romové dostávají, má svůj původ v jejich romské komunitě a tendenci se nezapojovat do něčeho nového, pro ně neznámého. Proto je přirozené, že jejich romská identita musí být vnímána, a je nutné s ní pracovat.⁹

2. 4. Podmínky integrace podle Šotolové

Podle Šotolové zvýšení vzdělanostní úrovně romského etnika je akceptování etnických, sociálních a kulturních odlišností ve výchovně-vzdělávacím procesu. Je velmi obtížné umístit romské děti ve školách, aniž by byly postupně integrovány do společnosti, ve které se cítí být naprostými cizinci. Vzhledem k faktu, že romské děti jsou dobře přizpůsobeny svému společenství, v němž početná rodina stále zůstává silným sociálním základem. Tyto děti se necítí dobře v našich tradičních podmínkách, a to natož školních. Jejich školní docházka závisí na rozhodnutí celé rodiny, celého společenství.

Šotolová uvádí, že vzdělání romské populace je na neobyčejně nízké úrovni. Projevuje se pologramotností i u starších členů rodiny a dalších starších i mladších věkových skupin. Někteří mladší Romové prošli již základním vzděláváním, ale co se týká zapojení do volnočasových aktivit je pro ně pořád velkou neznámou. Oni jsou jedinečnou osobností, která se nehodlá přizpůsobovat. Jejich kultura jim toto umožňuje.

⁹ HOLOMEK, K.: Integrace podle Holomka, [online], 2012, [st. 1.března 2012], dostupné z WWW:<<http://blog.aktualne.cz/blogy/karel-holomek.php>>

Výzkumy podle Šotolové byly vyhodnoceny jako:

- Negativní přístup, jak ke vzdělávání základnímu, tak k zájmovým činnostem ve volném čase.
- Dále ukazují, že romské děti oproti ostatním dětem mají problémy se vzděláním, propadají a jsou klasifikovány druhým až třetím stupněm z chování.
- Nejsou vedeny k návykům, které korespondují se školní docházkou a vzděláváním.
- Často ukončují školní docházku v nižším ročníku než devátém. Vzdělávání u Romů není významově v jejich žebříčku hodnot na prvním místě. Děti nejsou vedeny k zodpovědné přípravě na výuku a ani ke správnému využívání volného času. Romové, kteří se rozhodnou získat vzdělání mají před sebou nesnadný úkol.

Většina romských žáků po ukončení školní docházky je umístěna do některých učebních oborů. Výsledný efekt je drtivě špatný, jen malé procento romských žáků učební obory dokončí. Někteří bohužel ani do učebních oborů nenastoupí, nebo skončí po krátké době. Nekvalifikovanost romské populace vede k omezeným možnostem při výběru zaměstnání. Tento faktor se prolíná do problematiky uplatnění se na trhu práce kdy Romové zůstávají dlouhodobě bez zaměstnání.

Přípravné třídy

Zkušenosti pedagogů a výsledky pedagogických vyšetření školní zralosti ukazuje, že romské děti, které přicházejí do prvního ročníku ZŠ mají handicap v oblasti jazykové, sociální, kulturně-společenské a pohybové. Velký počet romských dětí nenavštěvuje předškolní zařízení. Současná situace romských rodin je taková, že finanční nedostatečnost jim neumožňuje navštěvovat předškolní zařízení. Odklad tudíž neřeší žádnou situaci, ba naopak problém prohlubuje. Dítě zůstává v domácím prostředí, které pro školní docházku je velmi málo podnětné. Dominantním problémem je jazyková nepřipravenost. Výuka v romském jazyce není realizována a nejsou ani používány obrázky popsané ve dvou jazycích. Předpokladem k úspěšnému dosažení pozitivních

výsledků ve výchově a vzdělání je dorozumění se a pochopení jejich psychicko-sociálních problémů.¹⁰

Řešením problematiky vzdělávání romských dětí jsou přípravné třídy, kde se děti adaptují na školní prostředí. Toto řešení vzešlo z usnesení vlády ČR č. 210 ze dne 28.4.1993 k situační zprávě o problematice romské komunity. Vláda schválila koncept o realizaci směřující k odstranění jazykového handicapu. Tato jazyková bariéra je hlavní příčinou špatných výsledků jejich vzdělávání.

„Česká školní inspekce v roce 1997/98 realizovala inspekci, která byla zaměřena na vzdělávání příslušníků národnostních menšin a etnických skupin. Zjištěno bylo, že při základních a mateřských školách je zřízeno 47 přípravných tříd. 90% tříd bylo zřízeno v lokalitách, kde bylo silné zastoupení romské populace. Ředitelství škol v 70% iniciovalo zřízení přípravných tříd a posledních 30% byly iniciátorem jiné orgány státní správy a samosprávy.“¹¹ (ŠOTOLOVÁ, E. 2001 : 44)

2. 5. Integrace podle Barši

Barša dělí integraci na tři základní integrace a to jsou:

- kulturní
- sociálně – ekonomická
- občansko – politická

Klturně pluralistická integrace je podle autora *„ charakteristická tím, že menšina si zachovává svou kulturní odlišnost a soudržnost, avšak politicky a ekonomicky je pevně vsazena do okolní společnosti. Společnost veřejně uznává (respektuje) skupinové (etnické) difference.“¹² (BARŠA, P. : 347 s.)*

Barša říká, že jádrem multikulturní integrace je budování duální identity. To znamená, že politická identita (příslušnost k občanské společnosti, zapojení se do politického

¹⁰ ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. Univerzita Karlova v Praze 2011 ISBN 978-80-246-1909-5

¹¹ ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. 2., rozšířené vyd. Praha 2001: Grada Publishing.

¹² BARŠA, P. *Politická teorie multikulturismu*. Brno: Centrum pro studium 1999 347 s.

života, zastoupení v politickém systému) je doplněn veřejným uznáním kulturní identity (příslušnost k etnické, národní skupině).¹³

Sociálně – ekonomická umožňuje zařazení etnické skupiny do společnosti, do pracovního procesu, umožňuje kvalifikaci, rekvalifikaci, určitou prestiž v oblasti profesní, bydlení, sociálně – zdravotní péči, ale v rámci této integrace se ukazují i rozdíly mezi chudobou a bohatstvím.

2. 6. Těžiště integrace

Na základě vládních materiálů a názorů výše uvedených autorů vidíme, že integrace není možná bez těchto skutečností. Integrace je z hlediska majority a minority oboustranný proces, který má vést k soužití dvou kulturně odlišných skupin. Pro tento proces je podstatné:

- Menšina se začleňuje do majority a přitom si ponechává vlastní kulturní identitu.
- Tento proces probíhá v oblasti kulturní, sociálně ekonomické a občansko politické.
- Předpokládá uznání minority majoritou.

Další autoři také zdůrazňují význam pozitivní identity.

Kuchař uvádí, že vývoj středisek volného času a začleňování romských dětí a mládeže do volnočasových aktivit přispívá k rozvoji pozitivní identity a osvojení kompetencí jak k učení, k řešení problému, interpersonálních, multikulturních, osobnostních vede k uvědomění si své identity.¹⁴

Holomek říká, že rozvoj pozitivní identity závisí hlavně na uznání kulturních hodnot minority majoritní společností.¹⁵

Pávková a kolektiv autorů se v pedagogice volného času se zmiňují o rozvoji pozitivní identity v rámci volnočasových aktivit a pozitivnímu vlivu pedagogů volného času jako o přínosu, jak k duševnímu zdraví, tak k sociálnímu zdraví a duševní hygieně.¹⁶

¹³ BARŠA, P. *Politická teorie multikulturismu*. Brno: Centrum pro studium

¹⁴ KUCHAR, P. *Integrace Romů a romská etnicita*. Disertační práce

¹⁵ HOLOMEK, K. *Romská menšina v ČR*. Praha: 1999 ISBN 80-86103-23-4

¹⁶ PÁVKOVÁ, J. kolektiv. *Pedagogika volného času*. Praha. Portál, 2002. ISBN 80.7178-711-6

3. ZACHOVÁNÍ IDENTITY DŮLEŽITÝM KRITÉRIEM INTEGRACE ROMSKÉ RODINY

Listina lidských práv a svobod

Práva národnostních a etnických menšin HLAVA TŘETÍ

„Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.“

Čl. 24

(1), Občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích. Podrobnosti stanoví zákon.

„ Občanům příslušejícím a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též:

- a) právo na vzdělání v jejich jazyku,
- b) právo užívat jejich jazyka v úředním styku,
- c) právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních etnických menšin.¹⁷

Čl. 25

Listina lidských práv a svobod má všechny práva menšiny daná, ale přesto v romské komunitě panuje kolektivní pocit ohrožení a pocit diskriminace. Nedůvěra ke státním institucím. Pocit, že čeští politici a úředníci nevidí jejich problémy tak jako oni, probouzí v Romech nejistotu a strach. Od toho se odvíjí nezájem o účast v politickém a společenském systému, který je těmito úředníky reprezentován. Romové nemají pocit participace na společenském a politické dění, ale naopak prožívají pocity sociálně vyloučených občanů.¹⁸ (KUCHAŘ . P)

Faktem je, že velkým úskalím je naučit a přesvědčit českou veřejnost přijímat romskou menšinu jako odlišnou a nepřizpůsobivou součást české společnosti. Holomek uvádí, že situaci ztěžuje skutečnost, „že někteří Romové, kteří se dostali na vyšší kvalifikační a sociálně ekonomickou pozici, mají tendenci se oddělit od původní

¹⁷ ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Listina lidských práv a svobod čl. 24 a čl. 25. Hlava třetí.*

¹⁸ KUCHAŘ, P. *Etnicita Romů.* Disertační práce

romské komunity, která dále zůstává na původní nízké socioekonomické úrovni. Nezapojují se do procesu vzestupu Romů, a nemohou tak svým pozitivním příkladem a působením ovlivnit jejich rozvoj.“¹⁹ (HOLOMEK, K.)

„Za této složité situace se pak nabízí vážná otázka, zda žádoucí a tolik zmiňovaná integrace je vůbec reálná.“²⁰ (KUCHAR, P.)

3.1. Pozitivní identita rozvíjena prostřednictvím aktivit ve volném čase

Ve střediscích volného času, která se zabývají volnočasovými aktivitami se konají pravidelná setkání a volnočasové aktivity směřující k rozvoji pozitivní identity. Rozvoj pozitivní identity je součástí hlavních cílů aktivně využitého volného času pro romské i neromské děti a mládež společně s rodinami. Při těchto setkáních dochází k prohloubení skupinové koheze, vytváření soudržné atmosféry a zdravého prostředí. Tato setkání umožňují členům romské i neromské komunity uvědomovat si své hodnoty, co je pro ně důležité v jejich životě a jak se to projevuje. Tyto střediska pracují po celém území České republiky, jsou to například školní družiny, kluby, domovy mládeže, turistické kluby, Junák, Skauti, hasičské kluby, školní kluby, nízkoprahová zařízení, Salesiánská střediska v Ostravě, Teplicích, českých Budějovicích, Praze. Kluby, které jsou organizovány v rámci kulturních domů.

Ve volnočasových aktivitách jsou rozvíjeny klíčové kompetence, které si členové osvojují a učí se s nimi pracovat. Rozvoj jednotlivých klíčových dovedností-kompetencí podporuje aktivní rozvoj pozitivní identity. Společně se učí respektovat jedinečnost své osoby a jedinečnost celé skupiny, uvědomují si své hodnoty, tradice, svou kulturu a snaží se všechny svoje zkušenosti předávat ostatním. Důležitým cílem je, aby aktivity byly směřovány ke schopnosti umět vyjádřit svůj názor, umět si ho obhájit, ale na druhou stranu umět naslouchat.

¹⁹ HOLOMEK, K. *Romská menšina v ČR*. Praha: 1999 ISBN 80-86103-23-4

²⁰ KUCHAR, P. *Integrace Romů a romská etnicita*. Disertační práce.

4. POJEM VOLNÝ ČAS, VOLNÝ ČAS DĚTÍ PODLE PÁVKOVÉ, HOFBAUERA A HÁJKA

V odborné publikaci **Pedagogika volného času** se autoři snaží objasnit pojem volný čas a volný čas dětí. Oddělují sféru povinností a sféru volného času. Volný čas je brán jako opak času tráveného povinnostmi a doby nutné k regeneraci sil jak duševních, tak fyzických. Volný čas je doba, kdy své činnosti si mohou všichni volit dobrovolně a rádi, jsou to činnosti, které by měli přinášet uspokojení radost, obohacení a k rekreaci duševního, sociálního, fyzického, kulturního a občanského zdraví. Pojem volný čas běžně zahrnuje odpočinek aktivní, tak pasivní. Autoři v publikaci poukazují na to, že volný čas nezahrnuje vyučování a činnost s tím související, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácností, ale i další činnosti v rámci vzdělávání. Volný čas ani nezahrnuje aktivity spojené s biologickou existencí člověka, jako je jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče. Specifickou důležitostí volného času je odborné vedení dětí a mládeže, tudíž vliv pedagogů volného času, kteří svou zkušeností dokáží ovlivňovat výběr zájmových činností. Děti nejsou schopny se správně orientovat v oblastech a výběru volnočasových aktivit. Cílem je aby pedagogické vedení bylo nenásilné a účast na nich byla dobrovolná. Ovlivňování volného času u dětí a mládeže závisí na mentální a sociální vyspělosti, na věku a na charakteru rodinné výchovy.²¹

4. 1. Pojem výchova mimo vyučování

Na výchově dětí mimo školní docházku - vzdělávání se podílí rodina, společenské vlivy, zařízení, která se věnují volnočasovým aktivitám, škola v rámci zájmových činností. Pávková a kolektiv v rámci publikace **Pedagogika volného času** vymezují pojem **výchova mimo vyučování**:

- probíhá mimo povinné školní vyučování
- probíhá bez vlivu rodiny
- je zajištěno institucí (organizací)
- uskutečňuje se ve volném čase dítěte

²¹ PÁVKOVÁ, J a kolektiv. *Pedagogika volného času*. Praha. Portál, 2002 ISBN 80-7178-711-6

Odborné pedagogické ovlivňování volného času dětí, hlavně výchova dětí a mládeže mimo vyučování, je významnou složkou výchovného působení. Umožňuje a dává příležitost ke správně a aktivně využitému volnému času. Formuje zájmy, tak aby uspokojovaly potřeby dětí a mládeže. Správná volba volného času, uspokojení, radost a naplnění hodnot přispívá k duševní hygieně jedince. Důležitým úkolem volnočasových aktivit je rozvíjení celoživotního vzdělávání hlavně v oblasti zájmové orientace člověka. Výchovy mimo vyučování plní funkci výchovnou, vzdělávací, zdravotní, sociální, kulturní i občanskou. Významně přispívá k prevenci sociálních patologických vlivů a nevhodným projevům chování, jako je agresivita, záškoláctví, drogová závislost, gamblerství a také v oblasti sexu.

Pávková a kolektiv uvádějí, že „*Dítě, které nemá přiměřené zájmy, svého koníčka, nudí se, snadněji podlehně negativním vlivům asociálních jedinců a part. Může se také projevit závislost na virtuální droze v případě nedostatku emocionálních sociálních vazeb. Naopak dítě, které má svůj oblíbený sport, hudbu, tanec, věnuje se modelářství, rybaření nebo jiné zájmové činnosti, nebude pravděpodobně z nudy rozbíjet v parcích sochy, přepadat důchodce, týrat a šikanovat mladší a slabší spolužáky nebo ubližovat zvířatům*“.²² (PÁVKOVÁ, J. a kolektiv : 38)

²² PÁVKOVÁ, J. a kolektiv. *Pedagogika volného času*. Praha. Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6

5. PŮVOD ROMŮ, JEJICH ODLIŠNOST, HISTORIE A KULTURA

O původu Romů kolují dosud odlišné představy. Přitom již kolem 18. století bylo na základě jazykového srovnávacího studia prokázáno, že Romové pocházejí z indického subkontinentu. Dodnes se badatelé neshodli na přesném určení místa v Indii. Na půdě Indie vznikla jedna z nejstarších světových civilizací, dnes nazývaná podle dvou objevených center **mohendžodáro-harappská** nebo **protoindická**. Existovala v povodí řeky Indu již ve 3. tisíciletí př. n. l. vytvářela opevněná města, která byla velmi vyspělá a vybavena různými civilizačními vymoženostmi. Nálezy popsaných tabulek svědčí o existenci písma.

Existují určité hypotézy, které předpokládají, že předkové dnešních Romů náleželi k původnímu obyvatelstvu Indie, jež bylo kolem poloviny druhého tisíciletí podmaněno indoevropskými nájezdníky. Vítězné kmeny usilovaly o uplatnění své vydobyté moci a o převzetí kultury původních obyvatel za vlastní. Část domorodého obyvatelstva byla pobita v bojích a část zatlačena na jih do těžko přístupných oblastí. Budoucí moc si dobyvatelé zajistili nastolením nového společenského systému, který jim zaručil horní místa na společenském žebříčku. Tak byly položeny základy ke složitému kastovnímu systému, jenž způsobil velké rozdíly mezi skupinami lidí.

Předkové Romů nemuseli být vždy jen v postavení nízké a opovrhované sociální vrstvy, ale mohou mít za sebou již dosti dlouhou epochu života na daleko vyšší a důstojnější úrovni, možná jako samostatné etnikum s nikoli zanedbatelnou politickou mocí. Mezi samostatná etnika patřili z původních obyvatel i Domové. I dnes existují v Indii tzv. domské kasty a Domové jsou považováni za nejbližší příbuzné Romů. Příslušníci domských kast se i dnes věnují řemeslům, která je spojují a jsou spjata s romskou tradicí.²³

Tradice, které jsou pro ně charakteristické jsou rukodělné, muzikální, poezie, tanec. Z rukodělných tradic je to kovářství, kotlářství, košíkářství, výroba sít, práce s hlinou, výroba cihel. Do umělecko kulturních tradic se člení pěvecké a hudební umění, taneční produkce a jiné formy zábavy. Romové se nikdy nevěnovali jednomu z typických domských oborů, jako je třeba genealogie, která se zabývá výkladem a vývojem rodů. Domští genealogové z Indie otevírají a poskytují ostatním kastám službu prezentace a uchovávání rodových pamětí ústní formou. Předávání tradice prezentují při různých

²³ DAVIDOVÁ, E. *Cesty Romů. Romano drom. 1945-1990.* Olomouc 1995

příležitostech, na které jsou zváni, aby formou hudebních reprodukcí nebo veršem předávali historii, toho kterého rodu. Ač jsou často negramotní, musí udržet v paměti mnoho informací (mnoho veršů a písní). Mají velmi rozvinutou lidovou slovesnost, která existuje i u Romů.²⁴

5. 1. Původ Romů do Evropy

Původ Romů do Evropy se časově datuje ke 14. století. Evropa je přivítala velmi rozpačitě a neporozuměním. Byla tam velká tendence útlaku vůči romské komunitě. Dostávalo se jim různorodého pojmenování zastírající jejich původ (např. Egyptians).

Některé malé skupiny prošly do Evropy naprosto bez povšimnutí a často byly zaměňovány za jiné skupiny obyvatel. Romové do Evropy přišli z východu. Teprve na konci 18. století byl odhalen původ romského jazyka a souvislost z jedním z indických jazyků (sanskrtem). Migrace Romů z Indie probíhala v několika vlnách od 9. století do 14. století. V roce 1932 byli Romové spatřeni na Krétě. Žili ve stanech arabského typu a v jeskyních poblíž Candia.

Roku 1348 byly popsány skupiny Romů v Srbsku. Ve druhé polovině 14. století se objevují na ostrově Korfu. V roce 1384 se zprávy o Romech objevují ze západního pobřeží Peloponésu. Ve stejné době se Romové objevují na Kypru, kam přicházejí z východu.

Šíření romských skupin pokračovalo během 14. století do rumunského Valašska a do Čech a po celé západní Evropě až do roku 1430.²⁵ (Šotolová, E. 2011: 11) V letech 1406 až 1416 jejich příchod popisují kroniky v Německu, které uvádějí, že v roce 1416 se objevují v Kronstadtu, další rok se objevují zprávy ze Saska, Bavorska, Hesenska a poblíž švýcarských hranic. Pravděpodobně z určitých zdrojů vyplývá, že v roce 1417 dal císař Zikmund Ladislavovi, romskému vojvodovi, doporučující list, který zaručoval dobré zacházení na území Říše. Ladislav velel několika stovkám Romů. Romům, kteří pocházeli z tohoto území říkali Bohemian.

Tato skupina Romů se pod vedením vévody Ondřeje objevuje i s doporučujícím dopisem roku 1420 v nizozemském Deventeru.²⁶ (Liégeois, J. 1987) Původ Romů

²⁴ DAVIDOVÁ, E. *Cesty Romů. Romano drom. 1945-1990.* Olomouc 1995

²⁵ ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů.* Nakladatelství Karolinum. Praha 2011

²⁶ LIÉGOIS, J.-P. *Gypsies and Travellers.* Strasbourg 1987

zaznamenán v roce 1419 ve francouzském městě Chatillon-en-Dombes (dnes Chatillon-sur-Chalaronne). Do Itálie pronikali současně z jihu i ze severu. Ze severu z Německa a slovanských zemí a z jihu po moři z řecky mluvících oblastí Balkánského poloostrova. Ve Španělsku příchod Romů zaznamenán později, zde se nazývali Gitanos. Romské putování po severní Evropě bylo popsáno v první polovině 16. století. V roce 1505 ve Skotsku, v roce 1514 v Anglii, v roce 1579 ve Welsu. V roce 1540 skupina Romů je deportována do Norska, kde pobývají na ostrově Aland. Roku 1584 se objevují ve Finsku, odkud odcházejí do Estonska.

Z jihu se dostávají skupiny do Ruska a roku 1721 se ocitají až na Sibiři.²⁷ V 16. a 17. století Romové přicházejí na Kypr z Turecka. V 19. století přicházejí do Itálie z Maďarska. Během 2. světové války utíkají Romové ze Slovinska a Chorvatska. Na konci 19. století se objevuje druhá vlna Romů ve Francii. V Nizozemí byli Romové tvrdou legislativou vyhnáni a začali se až znovu objevovat na konci 19. století. V 60. letech 20. století prošla Evropou vlna Romů z Jugoslávie. V letech 1978 a 1979 se skupina 600 Romů z Itálie a Francie usadila na území Nizozemska. V roce 1975 se skupina jugoslávských Romů usadila v Dánsku. V roce 1958 v Rakousku, odtud do Kanady, USA a Austrálie.

Migrace měla mnoho důvodů a příčin. Na prvním místě byl silný útlak a perzekuce Romů, nátlak, který vedl k útěku. Mnoho Romů bylo vyhoštěno nebo zabito. Často byli nuceni se usadit tam, kde nechtěli, a potom byli obklopeni nepřátelstvím. Neměli jinou alternativu než se vydat na další cestu a doufat, že najdou vstřícnější přijetí jinde.

5. 2. Romové na našem území

Historikové uvádějí jako první zmínku o pobytu Romů na našem území Dalimilovu kroniku. Staročesky psanou veršovanou skladbu z roku 1314. Jako první historický doklad o Romech v Čechách otevírá kniha pánů z Rožmberka (1389-1429) k roku 1399.

Tato kniha se nazývá: *Popravčí kniha pánů z Rožmberka*. V knize se uvádí: „Vedle několika Němců patřil k jeho druhům také Cikán, černý, Ondřejov pacholek.“²⁸ (NEČAS, 1993:13) Za zprávu, která je považována za věrohodnou se objevuje zmínka

²⁷ ACTON, T. *Gypsies*. London 1984. Macdonald Educational

²⁸ NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. Olomouc 1993, PedF UP

ze *Starých letopisů českých* (1416), se píše: „.... také toho léta vláčili se Cikáni po České zemi a lidi mámili.“²⁹ (NEČAS, 1993:14)

V průběhu 15. století se jeví, že podmínky jsou pro Romy příznivější než v jiných zemích a na území docházelo k dalšímu přílivu skupin kočujících Romů. Existují zprávy o pobytu Romů v okolí Prahy, Brna, Kutné Hory a Loun. Z těchto důvodů byla vydána čím dál větší protiřímská opatření, příkazy k vyhánění Romů. Lidé v této době se obávali jak válek, tak i jiných nepřátel, ke kterým patřili i Romové. „Na základě zprávy z Olomouce poslali kutnohorští hejtmani 15. července 1578 varovný list kolínským, v němž píše, že z Moravy a Polska mohou přijít do Čech Romové a jiní nepřátelé, aby loupili, vraždili a především zakládali požáry.“³⁰ (MÁLEK, 1990:3)

V letech 1618-1648 pozornost věnovaná Romům upadala. Zprávy o pohybu Romů v českých zemích jsou velmi řídké. Velká vlna, která se zvedla byla zachycena v druhé polovině 17. století. Z této doby jsou záznamy patentů, jež byly proti Romům vydávány již dříve. Rozhodnutí císaře Leopolda I. obsahoval patent ze dne 21. dubna 1688, v němž bylo řečeno, aby Romové byli vypovězeni ze země. Následovala další rozhodnutí, která uváděla, že Romové musí opustit zemi do tří dnů, jinak jim hrozí trest oběšením, ani tato rozhodnutí nebyla akceptována. Romové byli prohlášeni za psance a mohou být bez obav a příčin vraždění, ženy a děti jsou netvořeny uřezáváním nosu a uší. Přesto všechno se Romové nadále pohybovali po území a někdy i úspěšně unikali krutému postihu.

V roce 1721 císař Karel VI vydal rozhodnutí, které plynulo z jeho mandátu a nařizovalo i popravy žen, přičemž děti žen byly dávány na křesťanskou převýchovu do bílých rodin. Přes veškerá tato drastická nařízení se nepodařilo Romy ze země vyhnat. Je zřejmé, že všude obyvatelé s Romy nezacházeli krutě, tak jak je nařizovala úřední nařízení.³¹ (MÁLEK, 1990:4) V době osvícenství za vlády Marie Terezie dochází ke změně postojů vůči Romům. Datuje se rok 1749, kde z císařského reskriptu vyplývá, že Romové při prvním dopadení budou pouze vypovězeni ze země. Až při třetím dopadení hrozil trest smrti. Poslední zprávy o trestu smrti jsou z roku 1760, který se týká romské ženy a byl udělen za potulku. Roku 1761 vydává Marie Terezie nařízení, které má za cíl úplnou asimilaci Romů ve městech. Toto nařízení se týkalo hlavně Uherska. Ukládalo

²⁹ NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. Olomouc 1993, PedF UP

³⁰ MÁLEK, J. *Cikáni v českých zemích v letech 1578-1688*. Lačno lav

³¹ MÁLEK, J. *První pronásledování Cikánů v západní Evropě*. 1990

Romům, aby se usadili ve městech nebo na vesnicích, nepoužívali romštinu a nesměli obchodovat s koňmi. Součástí asimilačního nařízení byl zákaz užívání názvu Cikán, který měl být nahrazen Neubauer (Novosedlák) nebo UJ–Magyar (Nový Maďar).³² (HORVÁTHOVÁ, 1964)

Velký přínos přišel s nařízením Josefa II. roku 1782, které se týká vzdělávání Romů. Romové mají důsledně dbát na školní docházku svých dětí, navštěvovat kostel a ctít křesťanské svátky. Dále se mají řídit okolními zvyklostmi, být vedeni k rolnictví. Vrchnost měla Romům přidělovat pozemky a dohlížet na to, že nemarní čas hudbou. Tato politika bohužel nevedla k úspěšnému cíli, protože její realizace ztroskotala na vrchnosti, která nechtěla poskytovat své pozemky na základě vlastních finančních nákladů.³³ (HORVÁTHOVÁ, 1964)

5.3. Snahy o integraci Romů v letech 1945 – 1989

Historickým mezníkem ve vývoji a celkovém postavení Romů ve společnosti je konec druhé světové války. Romů, kteří se vraceli z koncentračních táborů bylo pouze několik desítek, přesné údaje nelze zjistit. Byli to Romové čeští a moravští. Skupinky olašských Romů se většinou vraceli ke kočovnému způsobu života. Tehdejší pohyb migrujících Romů je nekontrolovatelný, vzhledem k velkému pohybu lidí různých národností, kteří se vraceli z koncentračních táborů přes naše území.

Po druhé světové válce se mnoho Romů přesouvá do průmyslových center a do pohraničí Čech a Moravy. Důvodem migrace bylo hledání pracovní příležitosti v oblasti průmyslu a hledání lepších životních podmínek, ohledně bydlení. V původních romských osadách na Slovensku těchto příležitostí bylo velmi málo.

Mnoho změn přineslo nové politické zřízení socialistického státu. Ministerstvo vnitra roku 1951 vydalo příkaz o počtu Romů a jejich způsobu života, jak v jednotlivých krajích, okresech a obcích. Na základě šetření byla ministerstvem v roce 1952 vydána směrnice „Úprava poměrů osob cikánského původu“.

³² HORVÁTHOVÁ, E. *Cigáni na Slovensku*. Bratislava: SAV, 1964

³³ HORVÁTHOVÁ, E. *Cigáni na Slovensku*. Bratislava: SAV, 1964

Je přijat osmibodový program převýchovy:

- Zapojení do řádného pracovního poměru a ubytování v místě bydliště.
- Správnost a kontrola vyplácení mezd.
- Dohled nad školní docházkou a zajištění umístění cikánských dětí do předškolního zařízení.
- Výchova ostatního obyvatelstva k odstranění zbytků rasové diskriminace.
- Odstranění všech projevů diskriminace jak v úředním tisku, tak ve veřejném životě při současné likvidaci negramotnosti.
- Zapojení uvědomělých občanů – Cikánů do převýchovného procesu.
- Řádná evidence cikánského obyvatelstva.
- Usazení kočovných Cikánů.³⁴

Plnění tohoto programu bylo velmi nedůsledné a po roce 1952 došlo k útlumu v řešení cikánské otázky. V tomto období bylo ÚV KSČ požadováno, klást důraz na spravedlivé přidělování bytů a při zvyšování kvalifikace byla podporována jejich umělecká tvořivost. Mělo docházet ke zvyšování kulturní úrovně Cikánů následnou likvidací negramotnosti a zlepšovat se jejich životní úroveň.³⁵

První celoslovenská konference učitelů v roce 1954 se zabývala problematikou vzdělávání romských dětí. Konala se v Bratislavě v roce 1954. V tomto roce z iniciativy ministerstva školství a kultury proběhlo dvoutýdenní školení určité skupiny romských občanů, kteří měli po absolvování školení jít aktivně pracovat mezi romské obyvatelstvo v místě svého bydliště a pracoviště.

Z období 70. let pochází významná směrnice *O výchově a vzdělávání výchovně zanedbatelných a prospěchově opožděných cikánských dětí*. Ve směrnici se nařizuje nutnost zřizovat třídy v rámci adaptace romských dětí při mateřských školách. Zní tam doporučení zřizovat speciální třídy pro zvláště prospěchově problémové děti a

³⁴ MINISTERSTVO VNITRA, 1952

³⁵ USNESENÍ sekretariátu UV KSČ, 1954

doporučuje zřizovat 1.–5. ročník základních škol, oddělení školních družin, školních klubů, výchovné skupiny v dětských domovech.³⁶ (ŠOTOLOVÁ, E. 1992/3)

V roce 1973 vypracovalo MŠ ČSR pro komisy vlády ČSR *Návrh dlouhodobé koncepce předškolního a školní výchovy cikánských dětí*. V této koncepci se doporučuje učitelů, aby absolvovali kurz romštiny v rámci postgraduálního studia. Výsledkem by měla být lepší komunikace s romskými dětmi. Dále se v návrhu píše o významu předškolní diagnostiky rozumových a samoobslužných schopností pro zařazení dítěte do základní školy nebo speciální třídy základní školy nebo podle dalších okolností zvláštní školy. Již v roce 1970 vláda ČSSR uložila realizovat speciální sociální péči o sociálně slabé romské obyvatelstvo a v roce 1976 se toto stalo součástí zákona o sociálním zabezpečení. V národních výborech byly založeny komise pro řešení romské otázky a sociální kurátoři pro práci s romskými občany. Průběh uplynulých třicátých let byl směřován ke snaze Romy integrovat a asimilovat. Byl zde předpoklad, že materiální dostatečnost změní i jejich duševní svět. Tato myšlenka a snah se však ukázala chybnou. Vztahy mezi majoritní skupinou a romskými spoluobčany se nezlepšily. Nečas řekl, že „ přeceňování materiálních faktorů způsobilo, že dosažené výsledky neodpovídaly vynaloženému úsilí ani finančním nákladům“. ³⁷(NEČAS, C. 1993 : 89)

Podle Nečase podíl na stoupající trestné činnosti mají tyto faktory:

- nepříznivá sociální situace
- distance majoritní skupiny
- nízká vzdělanost a kvalifikace
- duchovní a fyzická chudoba

Osmdesátá léta přináší převládající myšlenku integrace romského obyvatelstva do společnosti. Jenže problémem je neustálá společenská izolace brzdila jejich další rozvoj ve všech sférách jejich života. Již před listopadem 1989, kdy před těmito dny se vytvářely skupiny různého charakteru, převážně neformální skupiny, které měly v úmyslu reprezentovat Romy v politice. Po 17. listopadu 1989 vzniká v Praze občanská

³⁶ ŠOTOLOVÁ, E. *Romové 1945-1989. Speciální pedagogika 3. 1992/3*

³⁷ NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. Olomouc, 1993 PedF UP.

Romská iniciativa, která se vyvíjela a později se přeměnila v politickou stranu. Ve volbách v ČR v roce 1990 kandidovala s OF a osm mandátů bylo jejích.

Předsedou strany se stal JUDr. Emil Sčuka. Dále vznikala vedle této strany další romská hnutí. Jsou to Unie romské mládeže, Romská asociace mládeže a dětí, Kulturní svaz občanů romské národnosti. Všechna tato hnutí úzce spolupracovala s Romskou občanskou iniciativou. Romské politické strany, hnutí a iniciativy mají za společný cíl, prosazovat zájmy romského obyvatelstva. Nová etapa demokratického zřízení umožňuje zviditelnit romskou problematiku a opět se dostává do popředí otázka bydlení, zaměstnanosti, vzdělanosti, nesnášenlivosti a kriminality. Toto jsou hlavní problémy, které se musí překonat a, které brání integraci a je velmi důležité nacházet na to důležité odpovědi a řešení. Je nutné cíleně vést společná jednání mezi jednotlivými romskými hnutími, stranami a organizacemi. Cesta by měla vést ke společné komunikaci a k prosazení zájmů všech.³⁸

³⁸ NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. Olomouc, 1993 PedF UP.

6. PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ JAKO SOUČÁST INTEGRACE PŘÍSLUŠNÍKŮ ROMSKÉ KOMUNITY

V této souvislosti byl Institutu pro kriminologii a sociální prevenci zadán úkol plynoucí z usnesení vlády č. 599/2000 „Koncepte politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity napomáhající jejich integraci do společnosti“ ze dne 14.6.2000. V zadání vládního úkolu byl předpoklad, že v jeho rámci bude provedena „analýza postupů při zajišťování odstranění rasové diskriminace a zajišťování integrace Romů a dalších menšin a etnických skupin do společnosti, včetně pravomoci jednotlivých institucí a vyhodnocení účinnosti práce těchto institucí“.³⁹

Vládní koncepte se zabývá prací jednotlivých sociálních odborů a jejich pracovníků – sociálních poradců. Při takovéto formulaci zadání vznikly hned zpočátku některé problémy. Pro institut zaměřený na kriminologii bylo zadání příliš široké, i když je zřejmé, že stupeň integrace etnických menšin a míra jejich kriminality mají úzkou souvislost. Z tohoto předpokladu vycházeli a pracovně si vymezili jak pojem integrace, tak jeho atributy. Závažnějším problémem byl požadavek vyhodnocování práce jednotlivých institucí. Jednou z nejžhavějších forem prevence sociálně patologických jevů je smysluplné naplnění volného času. Nenaplnění volného času často svádí jedince k destruktivním aktivitám.

Dobře volená činnost přináší určitá vnitřní uspokojení, radost z úspěchu, zvyšuje sebevědomí a co je nejdůležitější dále jedince motivuje.⁴⁰ (HÁJEK, B.)

Skupiny romských komunit, dětí a mládeže, u kterých je riziko sociálně patologické činnosti:

- Romští rodiče, děti a mládež bez zájmu se integrovat.
- Neorganizované děti a mládež, které jsou na pokraji společnosti.
- Romské děti a mládež, které navštěvují zájmovou činnost, neztotožňují

³⁹ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o stavu romských komunit České republiky a koncepte romské integrace*. Úřad vlády České republiky 05/2005, ISBN 80-86734-49-8

⁴⁰ HÁJEK, B. *Metodika zájmových činností*. Studijní materiály. Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

- se sní oni ani jejich rodiče.
- Romské rodiny ze sociálně slabších skupin.
- děti a mládež z nepřizpůsobivých rodin

Prevenčí tohoto rizika se zabývají, jak státní organizace (škola, školní družina, školní kluby), tak neziskové organizace (Junák, sdružení hasičů, pionýrské kluby, Jahoda–Džagoda, tělovýchovné jednoty, církevní zařízení a mnoho dalších). Hlavním činitelem, který má vliv na pedagogiku volného času jsou instituce a to ekonomické, politické, sociální, výchovné a kulturní a náboženské. Tyto instituce vytvářejí způsob jak uspokojovat potřeby člověka. Regulují a dávají pravidla a normy příslušným sociálním odborům. Zajišťují plynulost společenského života. Vláda pokud zabezpečuje chod společnosti, tak zajišťuje integraci všech členů do společenského dění.

6.1. Sociální patologie

Alkohol

Členové romské komunity vždy patřili k výrazným konzumentům alkoholu. Požívání alkoholu bylo součástí rodinných oslav, a těch u romské komunity bývalo hodně. Je zajímavé, že z jejich pití alkoholu se nestával alkoholismus, který by bylo nutné léčit v lékařských léčebnách specializovaných na odvykání pití alkoholu. U Romů se nerozvíjela psychická závislost k pití alkoholu. Pro alkoholismus tato psychická závislost je typická. Dříve si dokázala romská komunita s členem, který byl závislý na alkoholu sama poradit. V dnešní době dochází i romských příslušníků k alkoholismu, který je nutné léčit v protialkoholních léčebnách.⁴¹

Drogy

Velkým problémem jsou pro příslušníky romských komunit drogy, se kterými se setkávají již v útlém věku. V útlém věku to bývají psychotropní látky, jako je například čichání těkavých látek, přes kouření marihuany a v dospívání se setkávají s tzv. taneční

⁴¹ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce romských komunit v České republice 2010-2013 a koncepce romské integrace.*

drogou. Často přechází k heroinu. Jelikož cena drog je velmi vysoká, tak většinou jde ruku v ruce s kriminalitou a u děvčat s prostitucí. Dominuje trestní čin, nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, & 187 trestního zákona. Romští toxikomani přicházejí daleko později k léčení než toxikomani z majority. Romové, kteří jsou závislí na drogách velmi málo spolupracují na léčbě, dobrovolně nenavštěvují protidrogová centra, ani K-centra. V roce 2003 vzniká projekt Společnosti Hvězda Romský terén a Baterie. Je to výzkum v terénu mezi romskými uživateli a neuživateli drog. Bylo nutné vyškolit romské terénní pracovníky. Tento výzkum ukázal charakter užívání drog mezi Romy a prokázal, že romští uživatelé drog začínají v nižším věku než uživatelé majority. Terénními pracovníky bylo zjištěno, že drogy se vyskytovaly v 61 lokalitách. V dnešní době je to více jak 70 lokalit.⁴²

Hráčství

Pod vidinou rychlého příjmu jsou příslušníci romských komunit schopni naházet do hracích automatů větší obnos peněz. Často tyto větší peněžní obnosy nejsou z legálně získaných finančních prostředků. Proto i tento sociálně patologický jev se stává součástí kriminality.⁴³

Prostituce

Prostituce byla ještě v osmdesátých letech minulého století v romských komunitách velmi okrajovým jevem. Morální kodex Romů posuzoval prostituci velmi přísně, jako jedno z nejzávažnějších provinění. Změna nastala v 90. letech minulého století, kdy romské dívky byly schopny prostitucí vydělávat peníze na zajištění rodiny. Počáteční názor odsouzení za tuto činnost se proměnil ve shovívavost a časem i obdiv.

Jednadvacáté století je v souvislosti ze socioekonomickou situací romských komunit největším rizikem nucené prostituce romských žen. Prostituce je často jediným způsobem jak získat pro romskou komunitu-rodinu finanční obnos. S tímto jsou spojeny další rizika sociálně patologických jevů, jako jsou drogy a alkohol.⁴⁴

⁴² ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o stavu romských komunit v České republice 2004.*

⁴³ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o stavu romských komunit v České republice 2004.*

⁴⁴ LA STRADA: podněty, připomínky, stížnosti, [online], 2012, [st. 15.března 2012], dostupné z WW:<
<http://www.strada.cz/cz/hledate-pomoc-cesky?showall=&start=7>>

6. 2. Postoje k Romům v Praze

Těchto pár ukazatelů, které jsou použity pro nastínění romské otázky v Praze jsou čerpány z výzkumu veřejného mínění Střediska empirického výzkumu s. r. o. (Stem)

Kvalita vztahů k Romům

Praha je místem, kde názor na soužití s Romy není nijak vyhraněný. Obyvatelé Prahy se podle kvality vztahů dělí na tři skupiny. Tento postoj se dělí na dobrý nebo stejný postoj k Romům, druhá skupina má mírně odmítavý postoj a třetí skupina má striktně odmítavý postoj až někdy odpor.

Soužití s Romy

V rámci soužití s Romy se ukazuje více negativnější postoj. Mít Roma za souseda vidí více jak polovina Pražanů za nepřijatelnou, procentuelně 56%. Toto procento se dělí na 36% Pražanů, kteří tuto věc vidí jako zcela nepřijatelnou a 20% by tuto situaci těžce snášeli. Zbývajících 44% Pražanů se dělí na 29%, kteří soužití vidí jako nepříjemné a jen 15% by nemělo problém se sousedstvím s Romem.⁴⁵

Názory na práva Romů

Velká většina říká, že u nás není nutné dbát na práva Romů, z toho více jak třetina je přesvědčena, že určitě to není nutné a pětina, která se přiklání váhavě k právům Romů, říká, že je to spíše potřeba.⁴⁶

6.3. Integrace dětí a mládeže romského původu a jejich rodin do volnočasových aktivit v rámci projektu Prahy 14

V rámci této priority je maximální snaha o podporu sladění rodinného a pracovního života romské komunity. Zároveň je kladen důraz na podporu zdravého a bezpečného prostředí pro děti a mládež z řad minoritní skupiny, tak z řad majoritní skupiny. Velká snaha je o společnou sounáležitost a respekt svých kultur a zvyků. Na obvodě Prahy 9

⁴⁵ Výzkum veřejného mínění Středisko empirického výzkumu s. r. o. STEM

⁴⁶ Výzkum veřejného mínění Středisko empirického výzkumu s. r. o. STEM

probíhá projekt pro neorganizované děti, mládež a jejich rodiny. Snahou je nenásilnou formou a obzvláště vhodnou motivací je zapojit do vzdělávání, volno časových aktivit a pracovního procesu.

Důležitou prioritou je snaha vrátit rodiče romských dětí a mládeže na trh práce. Umožnit jim rekvalifikace v jiném oboru, podporovat semináře pro romské rodiče zaměřené na komunikační dovednosti, naučit je psát strukturovaný životopis, umět se prezentovat vstupním rozhovorem, realizovat semináře na sladění pracovního a rodinného života. Součástí programu je podpora rodin v krizi. Podporovány budou azylové domy, organizace nabízející pomoc rodinám v krizi, programy prevence disfunkčních rodinných vztahů, poradenství v krizi či vznik podpůrných skupin rodičů. Jsou postupně tvořeny klubové činnosti pro rodiny s dětmi jako prevence sociálního vyloučení rodiny.

Nadále je potřeba zmínit podporu terénních prací „streetwork“ a preventivních programů / služeb pro děti a mládež. Cílem těchto aktivit je posílení přímé práce s problémovými klienty v rámci terénní sociální práce. Podpora nízkoprahových klubů pro děti a mládež má za cíl prevenci sociálně patologických jevů, zajištění nabídky trávení volného času a odborné podpory zejména pro děti a mládež ohrožené sociálním vyloučením.

7. PRAKTICKÁ ČÁST

Městská část Prahy 14 se snaží reagovat projektem, který je směřován na integraci romských dětí, mládeže a jejich rodin do volnočasových aktivit na problém vlivů negativní sociální patologie v této oblasti Prahy. Projekt má rozvíjet volnočasové aktivity a tak rozvíjet pozitivní rozvoj identity a multikulturismus tohoto prostředí. Projekt je součástí celoměstských programů na podporu využití volného času dětí a mládeže na území hl.m. Prahy na rok 2012.

V praktické části bych chtěla ukázat zda má hypotéza je ověřitelná, cíl je splnitelný a z jaké míry.

Městská část Prahy 14 pro úspěšnost projektu zvolila pracovní tým romského původu.

Pracovní skupina - Romské etnikum MČ Praha 14:

Štefan Žolták	– Cikne Čhave
Irena Daňková	– občanka Prahy 14
Mgr. Věra Šimkaničová	– ředitelka ZŠ Tolerance Mochovská
Martin Pazlar	– Jahoda
Karolína Tučková	– Jahoda
Nad'a Bugošová	– SKP Horní Počernice
Marie Fořtová	– OSVZ, tajemnice PS Romské etnikum

Na základě záznamů pracovní skupiny jsou dělány swot analýzy, které společně s vedoucími soc. odboru Lidé v tísní Mgr. D. Beňákem a Mgr. Danou Hruškovou jsou zpracovávány a vyhodnocovány dané problémy v oblasti integrace dětí a mládeže a romských rodin.⁴⁷

Romské etnikum-volnočasové aktivity, příležitosti týkající se začlenění, soužití v sociálně vyloučených skupinách, nezaměstnanost, vzdělání.

⁴⁷ ÚŘAD MČ PRAHY 14: Komunální plánování , [online] 2012, [st. 10.3.2012], dostupné z WWW:<>www.praha14.cz/komunit_plan/index.php

SWOT analýza, ukazuje všechny klady a zápory a zároveň příležitosti, které by přispěly k úspěšnému programu začlenění romských rodin, dětí a mládeže do vzdělání, volnočasových aktivit a zapojení romských rodin do těchto procesů.

Tuto swot analýzu realizovali občané jak romské komunity, tak občané neromské komunity.

SWOT ANALÝZA

S KLADY	W ZÁPORY
<p>terénní sociální pracovnice na ÚMČ vnímání problematiky na úrovni obce relativně malý rozsah sociálně vyloučených lokalit, jejich malá izolovanost podpora programů integrace minorit ve veřejném sektoru a volnočasových aktivitách relativně nízká míra zjevného rasismu v obci existence „dobrých příkladů“ relativně kvalitní bytový fond sociálně vyloučených lokalit vztah k rodině často v řadě oblastí nadání dětí lidé vnímají jiné problematiky často významněji (např. bezdomovci)</p>	<p>2 z 6 sociálně vyloučených lokalit v Praze na území Prahy 14 nejsou lokální profesionální sociální služby vysoká nezaměstnanost klientů TSP jejich nízká vzdělanost, třeba i bez vzdělání, neznalost základů českého pravopisu „rodičovský protekcionismus“ nízká schopnost zabezpečit dětem vzdělání i všestranný rozvoj osobnosti stále vysoká míra segregace Romů často absence základních sociálních dovedností často absence pracovních návyků často obtížné sousedské vztahy existence latentního rasismu, předsudků zneužívání obviňování z rasismu – účelová tvrzení, alibismus pasivita, apatie řady lidí vzájemné nepochopení s většinovou společností finanční problémy rodin, často i zadlužení, bytové problémy neakceptace změny živ. stylu</p>
O PŘÍLEŽITOSTI	T HROZBY
<p>motivační faktory, promyšlená politika integrace</p>	<p>izolování minorit v „ghettech“ růst rasistických a xenofobních</p>

<p>zapření zájmu Romů o vzdělání a rozvoj osobnosti jejich dětí</p> <p>zlepšování vzájemného soužití a pochopení (majority a Romů, Romů mezi sebou)</p> <p>získání zkušeného poskytovatele s.s. a zabezpečení jeho činnosti, posílení terénní práce, větší specializace činností</p> <p>programy vzdělávání, podpora vstupu na trh práce, profesního rozvoje apod.</p> <p>podpora samostatnosti a nezávislosti Romů v běžném životě</p> <p>prostor k řešení problematiky v dlouhodobém horizontu</p> <p>přiblížení Romské kultury majoritě</p>	<p>tendenci</p> <p>malá aktivita při řešení problematiky se projeví na snížení prostředků na s.s. Romům</p> <p>zvyšování sociálních rozdílů</p> <p>znedůvěryhodnění většinových životních hodnot</p> <p>vzhledem k bouřlivému vývoji společnosti další sociální propad lidí žijících na okraji společnosti</p> <p>s tím související průnik zločinu, drog a jiných negativních jevů do těchto komunit</p> <p>v případě slabých výsledků práce skupiny může dojít k poklesu zájmu o prioritu integrace Romů</p> <p>zhoršování životní úrovně v sociálně vyloučených lokalitách v důsledku stárnutí bytového fondu, vyšší koncentrace sociálně vyloučených osob, jejich imigrace</p> <p>ztráta bydlení, snížení standardu bydlení</p>
--	--

CÍLE, HODNOCENÍ, KRITÉRIA

<p>Rozvoj terénní práce</p>
<p>Cíl</p>
<p>Zlepšit kvalitu života romských dětí a mládeže předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života.</p> <p>Umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a pomoci jim se začlenit do volnočasových aktivit obce.</p> <p>Vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace, seznamovat celé romské rodiny s možnostmi integrace do společnosti a vytvářet multikulturní prostředí.</p> <p>Analyzovat možnosti volnočasových aktivit nízkoprahových zařízeních.</p>
<p>Analýza</p>

<p>Na základě zjištěných potřeb byla identifikována potřeba rozvoje terénní sociální práce jako jednoho z nejlepších prostředků pro zlepšení situace ohrožených romských skupin dětí a mládeže. Podpora bude směřována na zabezpečení terénních sociálních pracovníků, kteří pracují a budou pracovat přímo v ulicích sídliště Černý Most mezi ohroženými skupinami dětí a mládeže. Děti a mládež najdou na Praze 14 podporu při:</p> <ul style="list-style-type: none"> zvyšování sociálních a komunikačních dovedností snížování sociálních a zdravotních rizik snížování rizika sociálně nežádoucích jevů, výběr správně voleného volného času zvyšování samostatnosti a začlenění do systému běžných služeb a volnočasových aktivit <p>rozvoj sociální služby. Terénní programy. Rozvoj volnočasových aktivit a zapojení do projektu „Integrace romských dětí a mládeže do volnočasových aktivit,”</p>
<p>Hodnotící kritéria</p>
<p>četnost terénních sociálních pracovníků (zvýšení jejich počtu alespoň na 4 osoby) četnost klientů četnost kontaktů náklady – celkové náklady na provoz zařízení – výše požadovaná od MČ</p>
<p>Subjekty zodpovědné za realizaci</p>
<p>Poskytovatel služby, MČ Praha 14,</p>
<p>Předpokládaný termín realizace</p>
<p>Vznik služby 2009 – 2010, Podpora služby 2009 – 2010, 2011 – 2014</p>
<p>Předpokládané subjekty financující realizaci</p>
<p>MČ Praha 14, HMP, MPSV</p>

Tabulka č. 2 je úmyslně představena pro názornou představu problematiky v této oblasti. V tabulce jsou zaznamenány potřeby, které se týkají sociální práce terénních pracovníků, kteří velmi napomáhají k mapování situace na ulicích, na kterých se pohybují neorganizované děti a mládež a jsou ohroženy negativními vlivy sociální patologie. Také v tabulce vidíme zájem, příležitost o volnočasové aktivity v obci. Zdroj⁴⁸

⁴⁸ BEŇÁK, D. Garant projektu. *Integrace romských dětí a mládeže v rámci prevence sociálně patologických jevů. Úřad městské části Praha 14. Odbor sociálního zabezpečení.*

Výchova, vzdělávání, volnočasové aktivity a rozvoj osobnosti vyplývající z tabulky swot analýzy:

KLADY

- relativně nízká míra zjevného rasismu v obci
- vztah k rodině
- často v řadě oblastí nadání dětí
- podpora programů integrace minorit ve veřejném sektoru a volnočasových aktivitách

ZÁPORY

- nízká vzdělanost, třeba i bez vzdělání, neznalost základů českého pravopisu
- nízká schopnost zabezpečit dětem vzdělání i všestranný rozvoj osobnosti
- absence základních sociálních dovedností
- neakceptace změny životního stylu

PŘÍLEŽITOSTI

- motivační faktory, promyšlená politika integrace
- zapření zájmu Romů o vzdělání a rozvoj osobnosti jejich dětí
- programy vzdělávání, podpora vstupu na trh práce, profesní rozvoj osobnosti
- přiblížení ROMSKÉ KULTURY majoritě

HROZBY

- izolování minority v ghettech – negativní přístup ke vzdělání a volnočasovým aktivitám
- zvyšování sociálních rozdílů
- vliv negativních vlivů sociální patologie u dětí a mládeže

- negativní přístup ke vzdělání a rozvoji osobnosti v romské komunitě

7.1. Projekt a realizace

„Integrace romských dětí a mládeže v oblasti Kyjí se zaměřením na prevenci sociálně patologických jevů.“

Název projektu obsahuje všechny cíle, kterých realizátoři mají v plánu dosáhnout. Farní charita Kyje-Černý Most je církevní právnická osoba se samostatnou právní subjektivitou a je územní složkou Arcidiecézní charity Praha, s kterou úzce spolupracuje. Činnost farní charity je společným dílem lidí, kteří jsou ochotni vykonávat práci pro druhé. Cílem je nabízet pomoc druhým, působit preventivně, nabízet podporu všem, kteří jí potřebují, a to v různých oblastech života.

Cílovou skupinou pro tento projekt jsou děti a mládež z romských rodin. Projekt je zaměřen na sociální prevenci, prostřednictvím volnočasových a zájmových aktivit. Jedná se o pilotní projekt, na který by realizátoři chtěli navázat na základě jeho úspěšnosti a potřeb daných aktivit. Projekt je realizován v roce 2011 a soustředí se na problematiku oblast části Prahy 14, kde soužití těchto romských dětí a mládeže je s většinou společností problémové.

Specifické cíle projektu, očekávaný přínos:

Prostřednictvím nabídky vhodného trávení volného času je záměrem ovlivnit hodnoty a zájmy těchto dětí a mládeže a potažmo, by mělo dojít ke spolupráci s celými romskými rodinami. Cílem je začlenění všech do plánování a realizace volnočasových aktivit. Je důležité pro romské rodiče, aby viděli úspěchy a výsledky činností, kterých se účastní jejich potomci a viděli, že smysluplně trávený čas podporuje jejich rozvoj pozitivní identity. Dalším předpokladem projektu je omezení pobytu dětí a mládeže na ulicích, zmírnění patologických jevů, odlehčení aktuálně napjaté situace mezi komunitou a okolním obyvatelstvem.⁴⁹

⁴⁹ BEŇÁK, D. , HRUŠKOVÁ, D. Garanti projektu a realizátoři

K naplnění těchto cílů jsou zvoleny tyto aktivity:

- Kontakt s rodinou, příprava na školní vyučování, odborná pomoc při domácí přípravě do školy, doučování.
- Street dance – vedené hodiny tance a následné vystoupení pro rodiče.
- Tvořírna – výtvarná činnost, která je prováděna jak v místnosti, tak v terénu.
- Hejnárna – pohybové a sportovní aktivity.
- Tlachárna – možnosti promluvit si a svěřit se, odborná pomoc při osobních problémech.
- Turistický kroužek – Praha, město kde žiji – interaktivní poznávání Prahy formou výletů.
- Matlárna – keramický kroužek, hlína zvolená jako dobrá terapie pro děti.
- Dramatický kroužek – jsme herci a herečky, komunikace těla a duše.

Klienti, kteří navštěvují volnočasové aktivity tohoto projektu nemají prostředky ani možnosti pro jakékoliv zájmové činnosti, nebo trávení volného času v blízkosti bydliště bezplatně. Tento projekt jim to umožnil a musím konstatovat, že během mých návštěv jsem byla mile překvapena počtem účastníků. Hodnotit mohou pouze momentální průběh, protože projekt pokračuje i v roce 2012 a další výstupy nejsou k dispozici.

Následná tabulka ukazuje vlastním zpracováním zjištěný aktuální počet a věkovou kategorii klientů projektu v rámci volnočasových aktivit dle statistiky.

tabulka č. 3

DÍVKY	POČET	CHLAPCI	POČET	SPOLUPRACUJÍCÍ RODIČE
věk 6-10 let	10	věk 6-10 let	5	11 rodičů
věk 10-15 let	4	věk 10-15 let	4	2 rodiče
věk 16 let	2	věk 16 let	4	0 rodičů
Celkem	16	Celkem	13	Celkem 13 rodičů

Hodnocení projektu je středně úspěšné s optimistickou vizí do budoucna. Všichni aktéři jsou si vědomi, že je to běh na dlouhou trať. Projekt se celkem účastní pět lektorů volného času a tři lektoři romského původu, kteří jsou proškoleni. Vedoucí projektu, který dohlíží na realizaci je také romského původu. Vzhledem různorodosti prostředí, které umožňují objekty Prahy 14 jako je ZŠ – Kyje, KD- Kyje, Fara u sv. Bartoloměje jsou volnočasové aktivity atraktivnější a prostředí je možné přizpůsobit ke zvolené aktivitě. Projekt umožňuje vytváření multikulturního prostředí, které je zdravým prostředím pro rozvoj vzájemných vztahů rozdílných kultur.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit zda tento projekt odpovídá teoretickému předpokladu, že volnočasové aktivity dětí a mládeže a také celých romských rodin hrají pozitivní roli v jejich integraci do majoritní společnosti.

V rámci ověření hypotézy jsem došla k názoru, že volnočasové aktivity přispívají pozitivně jak k rozvoji pozitivní identity, tak k integraci Romů do společnosti. **Realizace projektu umožňuje ukázat, že cílem**, kterým se zabývám a to pozitivním vlivem volnočasových aktivit jako formou výchovy a vzdělávání, která umožňuje integraci romských rodin do naší společnosti je částečně naplněn, ale ukazuje se, že je to cíl dlouhodobý, se kterým se musí velmi trpělivě a citlivě pracovat.

Toto vše vytváří předpoklad pro další jeho úspěšnou realizaci a z těchto daných důvodů projekt pokračuje a vizí všech zúčastněných je naplnění organizačních cílů, to znamená, že děti a mládež by měly dosáhnout svobodně kompetencí, které jim umožní soužití v širší společenské skupině. Naučí se pohlížet na zážitek z volnočasové aktivity jako na formu učení, která je obohacuje a naplňuje, zároveň se naučí komunikovat a vyjadřovat svůj názor, projevovat radost, ale i protest, který si budou umět obhájit. Je potřeba, aby jim uměli pedagogové volného času, lektori, ale i rodiče naslouchat. Vizí projektu je osvojení kompetencí k učení, k řešení problému, interpersonálních, multikulturních, občanských formou dobrovolnosti, radosti, zážitku a z povedené práce.

Výstupy projektu budou v průběhu realizovány prezentacemi prací, tanečními vystoupeními, diskusními fory kontaktními dopisy sociálnímu odboru, společným posezením při různých akcích formou předávání hodnot a tradic té dané kultury. Je důležité, aby projekt byl otevřenou branou pro další činnost a další touhu pokračovat v návštěvnosti volnočasových aktivit pro nynější klienty, ale i další členy jejich romských rodin. Další důležitou vizí projektu je, aby rodiče dětí a mládeže viděli výsledky a smysluplnost a měli motivaci se účastnit nadále volnočasových aktivit, které smysluplně plní volný čas jejich dětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- ACTON, T. *Gypsies*. London 1984. Macdonald Educational, ISBN 0382066456
- BARŠA, P. *Politická teorie multikulturismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2003
- BEŇÁK, D. , HRUŠKOVÁ, D. Garanti projektu a realizátoři
- BEŇÁK, D. Garant projektu. Integrace romských dětí a mládeže v rámci prevence sociálně patologických jevů. Úřad městské části Praha 14. Odbor sociálního zabezpečení.
- DAVIDOVÁ, E.: *Cesty domů. Romano drom*. ISBN 80-7067-533-8
- HÁJEK, B. *Metodika zájmových činností*. Studijní materiály. Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
- Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-7338-008-0
- KUCHAŘ, P. *Etnicita Romů*. Disertační práce. Ostrava 2009
- LIÉGOIS, J.-P. *Gypsies and Travellers*. Strasbourg 1987
- MÁLEK, J. *Cikáni v českých zemích v letech 1578-168*. Lačno lav, Studijní materiály sv. Jána pod Skalou VOŠ pedagogická 2009
- NEČAS, C. *Vyhazení českých Romů*. 1990 Lačno lav 4:1
- NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. Olomouc, 1993 PedF UP.
- PÁVKOVÁ, J a kolektiv. *Pedagogika volného času*. Praha. Portál, 2002 ISBN 80-7178-711-6
- ŠOTOLOVÁ, E. *Romové 1945-1989. Speciální pedagogika 3. 1992/3*
- ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. Vydala Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum. Ovocný trh3-5, 11636 Praha1 2011 ISBN 978-80-246-1909-5
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Koncepce romských komunit v České republice 2010-2013 a koncepce romské integrace*.
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: Romové v materiálech bezpečnostních složek 1945-1989 z 15.9. 1954, USNESENÍ sekretariátu UV KSČ, 1954, 80-86734-49-8

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o stavu romských komunit v České republice 2004.*

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o stavu romských komunit České republiky a koncepce romské integrace.* Úřad vlády České republiky 05/2005, ISBN 80-86734-49-8

ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY. Listina lidských práv a svobod čl.24 a čl.25 Hlava třetí

Výzkum veřejného mínění Středisko empirického výzkumu s. r. o. STEM

Internetové zdroje

CZECHKID: Romové asimilace a integrace, [online] 2007, [st. 10.3.2012], dostupné z: <<http://www.czechkid.cz/si1370.html>

LA STRADA: podněty, připomínky, stížnosti, [online], 2012, [st. 15.března 2012], dostupné z WW:< <http://www.strada.cz/cz/hledate-pomoc-cesky?showall=&start=7>>

ÚŘAD MČ PRAHY 14: Komunální plánování , [online] 2012, [st. 10.3.2012], dostupné z WWW:<>www.praha14.cz/komunit_plan/index.php

ABSTRAKT

BENDOVÁ, R. *Integrace Romů v rámci volného času jako prevence sociálně patologických jevů*. České Budějovice 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce P. Kuchař

Klíčová slova: integrace, asimilace, sociální vyloučení, volnočasové aktivity, gettho, výchova a vzdělávání, salesiánské středisko, salesiánská výchova, romské etnikum, etnicita, identita, prevence sociálně patologických jevů,

Práce se zabývá problematikou integrace Romů do výchovně vzdělávacích procesů v rámci prevence sociálně patologických jevů. Poukazuje na problematiku, která souvisí s vyčleňováním minoritní romské komunity. Teoretická část se zabývá původem a historií Romů a jejich migrací v Evropě a na území České republiky. Charakterizuje identitu Romů a rozvoj pozitivní identity, která je důležitým faktorem pro integraci. Práce poukazuje na vhodně zvolené aktivity ve volném čase. Praktická část představuje projekt městské části Prahy 14, který se zabývá volnočasovými aktivitami pro neorganizované děti a mládež romského původu v rámci prevence sociálně patologických jevů.

ABSTRACT

Integration of the Roma Population in Leisure Time as Prevention of Socio-Pathological Phenomena

Key words – integration, asimilation, social exclusion, leisure-time activities, gheto, education (formal and informal education), Salesian center, Salesian education, Roma ethnic group, ethnicity, identity, prevention of socio-pathological phenomena

This bachelor thesis deals with issues of integrating the Roma population into educational processes as part of prevention of socio-pathological phenomena and highlights problems with the exclusion of the minority population. The theoretical part discusses Roma's origin, history and migration both in Europe and the Czech Republic. Additionally, it defines their identity and the development of positive identity, which is an important component in their integration. The thesis further scrutinizes suitable leisure-time activities. The practical part analyzes the project prepared by Prague 14 addressing free-time activities of unorganized Roma children as prevention of socio-pathological phenomena.